

НАУКОВА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТІВ

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ (ч. 3)

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Епоха 17-18 ст.:

Bella diplomatica 17 ст.

Діяльність **ерудитів** (ті, що вивчали документальні пам'ятки)

Якісні зміни у процедурі наукової критики документів: розвиток наукової дипломатики, зародження палеографії, історичної хронології.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

У Західній Європі 17 ст. зароджується напрям історіографії та джерелознавства медієвістики, який отримав назву "*Ерудитської школи*". Її засновниками були так звані *церковні ерудити*, діяльність яких зосереджувалася в *чернечих наукових товариствах*. Головними із них були бенедиктинська Конгрегація святого Мавра (так звані *мавристи*), та єзуїтські товариства в Парижі та Антверпені (так звані *болландисти*).

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Гурток **ерудитів**, організований **Ж.-Л. д'Ашері** в Сен-Жерменському монастирі:

Етьєн Балюз

Бартоломей д'Ербело

Шарль Дюканж

Жан-Батіст Котельє

Залучення оригінальних **документів** як засобу доказу, що мало місце ще у церковній полеміці 16 ст., зміцнює свої позиції у працях **вчених-ерудитів** 17 ст

вчені-ерудити пропонували ***критичні методи роботи з документами***

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

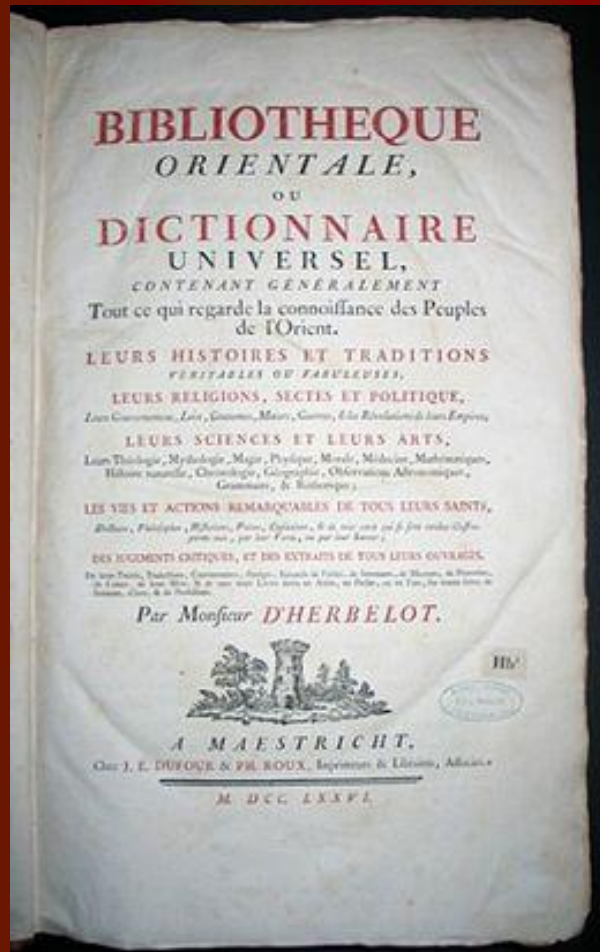
Етьєн Балюз (Étienne Baluze, 1630–1718 рр.) - видавець, історіограф, бібліотекар, юрист. Відомий **критичним виданням документів**, з церковної історії та канонічного права

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

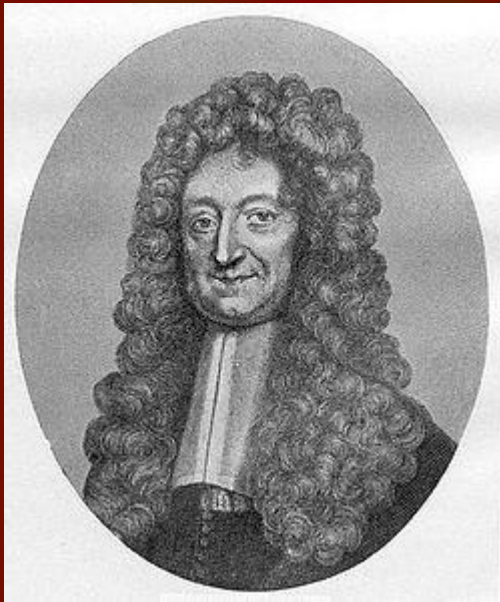
Бартоломей д'Ербело
(Barthélemy d'Herbelot, 1625–1695 pp.) знавець східних мов та автор так званої *"Східної Бібліотеки або універсального словника, що містив знання про народи Сходу"*

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

*“Bibliothèque orientale,
ou Dictionnaire
universel contenant
tout ce qui regarde la
connoissance des
peuples de l’Orient”
1697 p.*

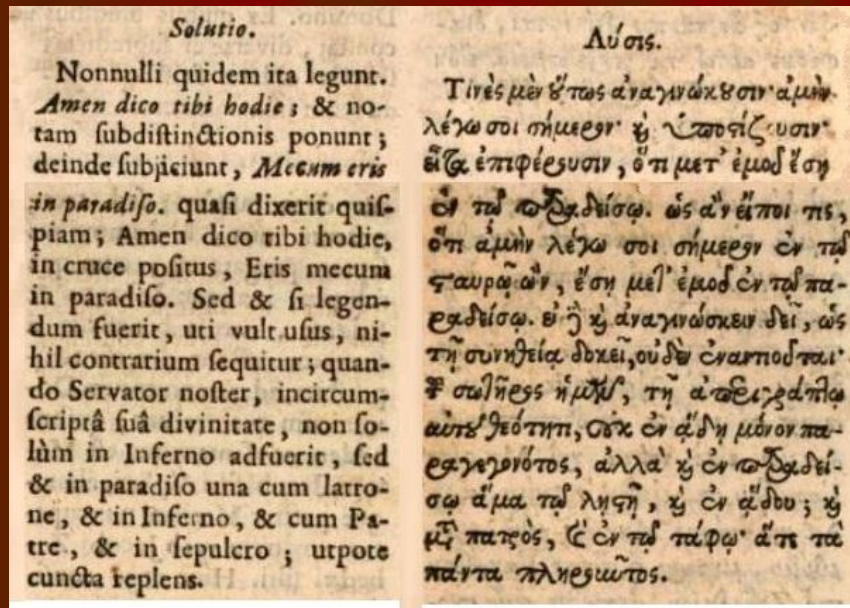
1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Шарль Дюканж (Charles du Fresne, sieur Du Cange, 1610–1688 pp.) французький історик-медієвіст, філолог-енциклопедист; засновник наукової візантістики в Європі;

видавець **історичних документів**, автор відомих словників середньовічних латинської (*Glossarium mediæ et infimæ latinitatis*) та грецької (*Glossarium mediæ et infimæ græcitatatis*) мов

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Jean-Baptiste Cotelier
Котелеріус
1629-1686 pp.
теолог, професор
грецької словесності
в Collège de France,
видавець каталога
грецьких рукописів
Королівської
бібліотеки

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Мартін Буке (Martin Bouquet, 1685-1754 рр.) - бібліотекар абатства Сен-Жермен-де-Пре, відомий своєю обізнаністю з документами французької історії, що зберігалися в монастирських скрипторіях і багато з яких він сам видав (багатотомне видання колекції документів "**Rerum gallicarum et francicarum Scriptores**") –

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Bernard de Montfaucon
Бернар де Монфокон
(1655-1741) — історик,
філолог, член
конгрегації Святого
Мавра

1708 р. видає свою працю
«**Palaeographia graeca**
sive de ortu et progressu
litterarum graecarum...»,
де вперше вживає
термін "палеографія"

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Бернар де Монфокон

- *заклав основи грецької палеографії як науки,
- *дослідив історію грецького письма з найдавніших часів до падіння Візантійської імперії,
- *на основі *аналізу грецьких рукописів* із бібліотек Франції та Італії, започаткував вивчення грецьких ***рукописних книг та дипломів***,
- *запропонував принципи їх дослідження,
- *уклав перший показник відомих на той час рукописних колекцій

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

René Prosper Tassin (1697-1777)

Charles-François Toustain (1700-1754)

*Nouveau traité de diplomatique, où l'on examine les fondemens de cet art, on établit des règles sur le discernement des titres et l'on expose historiquement les caractères des **bulles** pontificales et des **diplômes** donnés en chaque siècle, par deux religieux bénédictins de la Congrégation de S. Maur, 6 vol., **1750-1765***

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Toussain Charles François, Tassin René Prosper

Methode de diplomatique; ou, Règles générales et particulières pour discerner les vrais, et faux titres. Par deux religieux benedictins de la Congregation de S. Maur, 1773

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

“Поморские ответы” - рукопис 1741 старообрядців
доказ фальшування так званого
«Соборного деяния на еретика арменина на мниха Мартина»
(надруковані 1718 р. за наказом Петра I), який наводився РПЦ як єдине свідчення «новых обрядов» що мали місце в XII ст. (1157 р.)

- * палеографічний аналіз документа,
- * методи датування стародавніх рукописів

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

фальсифікація документів та експертиза

Підробки документів офіційного характеру: дипломів, грамот

З 17 ст. бере початок фальсифікація документів - *історичних джерел*

Масове фальшування документів у 19 ст.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Підробки актових книг судово-адміністративних установ – докази про шляхетське походження, межі володінь.

Комісії 1830-40-х рр.

Закон 1852: “признается ли документ несомнительным или подлежащим сомнению”

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Жижиленко О. Подлог документов... (1900):

Види "подлога" (злочину публічного): * підробка **публічних** документів (акти судові, акти нотаріальні; акти королівської канцелярії; документи фінансової сфери держави - посадовими особами); підробка **приватних** документів (що мали незначну доказову силу, ніж офіційні – підробка векселів, духовних заповітів)

Підробка **тексту** (складання підробних документів "*будет кто грамоту от Государя напишет сам себе воровски*"), **підпису, печатки.**

Користування завідомо підробними документами (Порівняйте Кримінальний Кодекс України)

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

20 ст. - новий імпульс фальсифікаціям історичних документів. Більшість цих підробок мали **політичну, ідеологічну спрямованість**. Значна частина фальсифікацій документів була присвячена історично значимим подіям і особам:

- *Жовтнева революція та її лідери,
- *комуністичний рух
- *зовнішня політика СРСР,
- *Друга світова війна,
- *серпневі події 1991 р. і "Форосское заточение" М. Горбачова

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

“Приказ о ликвидации саботажа в Украине”

В 1992 р., ЦДАГО серед документів *відділу пропаганди й агітації* - секретний наказ 0078/42 22 червня 1944 р. по НКВД і НК Оборони. Агентурною розвідкою встановлено, що на УКРАЇНІ, ОСОБЛИВО Київ., Полтав., Вінниц., Рівнен. обл. Спостерігається ворожий настрій укр. населення проти Червоної Армії. Наказано: 1. вислати у віддалені райони СРСР всіх українців, що проживали під владою окупантів. Виселення проводити в першу чергу українців, які працювали і служили у німців, Виселення почати тоді, коли буде зібраний врожай і переданий державі. Підписи НКВС (Берія), Зам. НКО СРСР (маршал Г. Жуков)...

Цей наказ в *руках Німецького Верховного командування*. Суть наказу, тиражованого друкарським способом – **депортувати** українців, що жили на окупованій території. “Літературна Україна” опублікувала з вказівкою на місце зберігання. “Наказ” – німецька листівка 1944 р., виключений автором публікації фрагмент тексту... *руках Німецького Верховного командування* (принципово важлива частина тексту).

Наказ Берії-Жукова є зразок **актуалізації фальсифікованого документа** уже в ролі фальсифікованого історичного джерела.

Політична доцільність фальсифікації. Підробка як суспільно значиме явище.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

За багато століть історія підробок виявилася на рідкість однотипною.

Змінювалася техніка виготовлення підробок, змінилися носії інформації, способів її закріплення (фотомонтаж).

Розширився видовий склад підробних документів – з'явилися підробні протоколи, щоденники, мемуари. Ксерокс, факс, комп'ютер засоби в руках фальсифікаторів

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

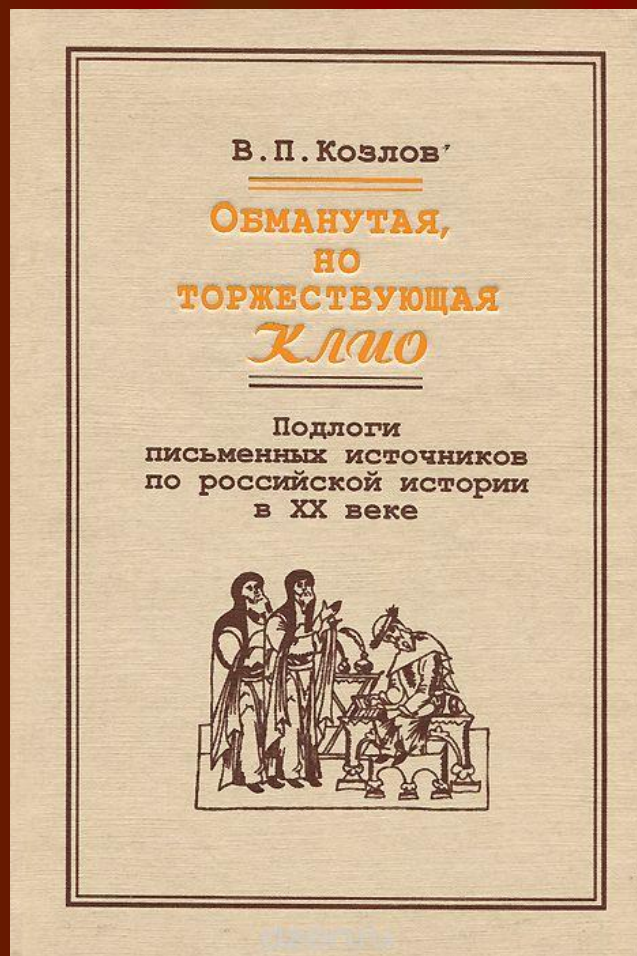
Hitler-Tagebücher (Carnets d'Hitler/Щоденники Гітлера) фальшивка 1980-х рр., куплена за 9 млн західнонімецьких марок у антиквара із Штудгарта Конрада Куяю і опублікована журналом «Штерн» . За мотивами історії з підробкою та скандалу написані книги-розслідування

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Козлов В.П. Тайны и фальсификации: Анализ подделок исторических источников XVIII — XIX вв.: Пособие для преподавателей и студентов вузов / В.П. Козлов. — 2-е изд. — М.: Аспект-Пресс, 1996. — 272 с.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Глава 1. Разочарованный Ильич

Глава 2. "Директивы" Коминтерна о подготовке мировой революции

Глава 4. "Постановления" кремлевских мудрецов..

Глава 7. "Дошечки Изенбека", или Умершая "Жар-птица"

Глава 8. "Величайший секрет" И.В.Сталина

Глава 9. Миф против мифа, или "Свидетельства очевидца" об убийстве царской семьи

Глава 10. "Бесценное собрание рукописей и книг" в последнем "Акте" драматической судьбы Раменских

Глава 11. Форосский "дневник" Анатолия Черняева

(помічник генерального секретаря ЦК КПРС, президента СРСР з міжнародних справ)...

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Козлов В.П.

Тайны *документальных
фальсификаций* или
обманутая, но
торжествующая
Клио. – М., 2015

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Козлов В.П. запропонував *типологію* документів-фальсифікатів:

за ***характером виникнення

“наведенные” – підробка, замовлена автору фальсифікації особою, групою осіб, організацією;

“очарованные” – підробка, створена за ініціативою самого виробника – підробки Сулакадзева, Раменського, Мінаєва, останній намагався довести достовірність своїх історико-літературних концепцій),

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

за ***способом презентації

“бінарні” – поєднання підробного тексту і носія (фальсифікація змісту, почерку);

“уламкові/осколочные” – фальсифікація тексту або носія – тексти оригінальних документів на фальсифікованих пергаментних чи паперових носіях (наприклад, грамоти Головіна з підробними носіями оригінальних текстів);

“касетні” підробки – сукупність самостійних підробок, об’єднаних тематично, або у вигляді одного загального документа.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

за ***ТЕХНІКОЮ ВИГОТОВЛЕННЯ

“мимикрирующая” підробка – фальсифікат, виготовлений “в подражание” зовнішніх і внутрішніх особливостей – *практика музеїв*, які не виставляють оригінали унікальних документів;

“скальпована” підробка – фальсифікація що є виключенням частини тексту оригінального документа – підчистка, замазування, вирізання;

“скалькований” – фальсифікація основана на перенесенні тексту підробного документа в текст оригінального документа – підробки актових книг).

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

за *** способом камуфлювання

“легендированные” – наявність детальних даних про побутування фальсифікації до легалізації, підробка має версію про надзвичайні обставини загибелі оригіналу в результаті пожеж, війн, революції, крадіжки (наприклад, Велесова книга)

“нелегендированные”

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Дощечки Ізенбека – публікація Ю. Миролюбовим 1950-х рр. в Сан-Франциско – молитви і легенди стародавніх слов'ян 7 ст. до н.е. – 9 ст. нашої ери; доказ фальсифікату істориками, лінгвістами)

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

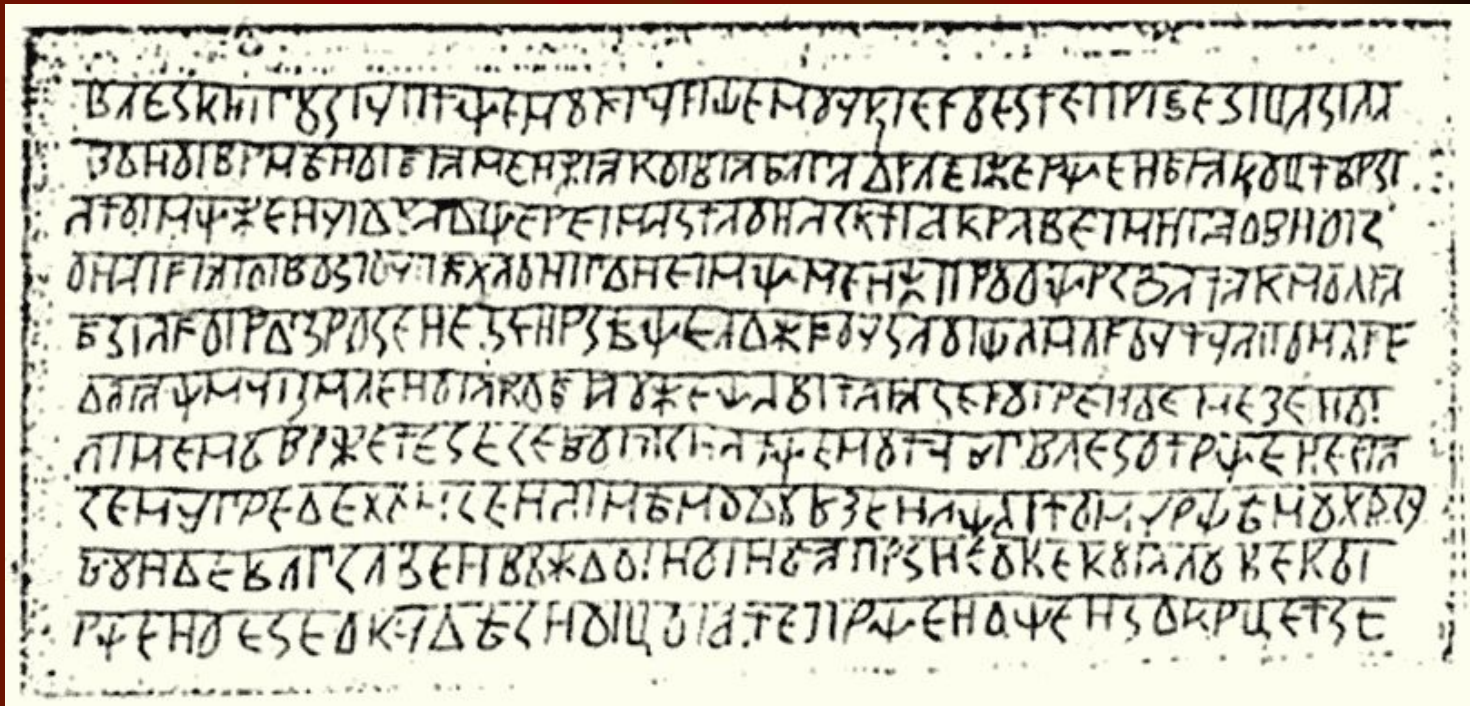
Юрій Миролубов

Ю. П. Миролубов

Ф. А. Изенбек

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

за ***способом легалізації

“текстові” – відтворення текстів у вигляді публікації чи рукописних списків;

“натурно-демонстраційні” – фальсифікація як фізичний об’єкт з набором максимально можливих зовнішніх і внутрішніх елементів “оригінального” документа.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

- за *** способом введення до суспільного обігу
- “авангардні” підробки – відкрита участь авторів підробок в їх легалізації;
 - “ар’єргардні” – автори використовують для легалізації проміжні ланки – осіб, груп осіб, які не мали до виготовлення фальсифікатів відношення;
 - “конвойні” – включення фальсифікацій при їх легалізації у складі оригінальних документів

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

- за *** характером реакції громадськості на підробки
- “виявлені/разоблаченні” – фальсифікований характер встановлений однозначно і вони зникли як предмет дискусій;
 - “реанімаційні” – фальсифікати, які вперто актуалізуються в той чи інший період свого побутування.
- Виявлені підробки в свою чергу поділяються на
- “афронтаційні” (affronter – сміло виступати проти чогось) – фальсифікація, яка розкрита зразу після легалізації, та “аннігіляційні” (annihilator – знищувати, відміняти) – фальсифікація доведена набагато пізніше її легалізації

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

В основі експертизи документів – методики встановлення їх автентичності.